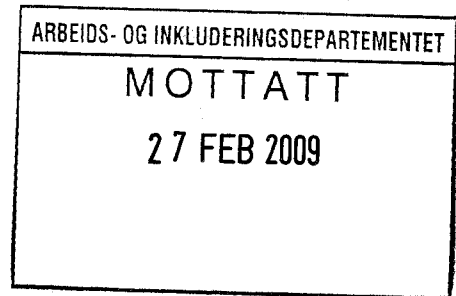

Arbeids- og inkluderingsdepartementet
Postboks 8019 Dep
0030 OSLO

Deres ref.: 200806068-/GJS

Vår ref.: 08/17937

Dato: 20.02.2009

Høring om arbeid og omsorg – forslag til lovendringer med sikte på å bedre mulighetene til å kombinere arbeid med pleie- og omsorgsoppgaver

Det vises til høringsbrev av 5. desember 2008 fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet. Arbeids- og velferdsdirektoratet har gjort seg kjent med innholdet i forslaget.

Arbeids- og velferdsdirektoratet støtter forslagene til endringer, med noen presiseringer og endringsforslag.

Vi har enkelte merknader til punktene 2.2.3, 4, 5.4, 6.1, 6.2, 6.3, 6.4 og 6.5.

Punkt 2.2.3 – Spørsmålet om rett til permisjon og ytelser også bør gjøres gjeldende for familieomsorgsytere til pårørende over 18 år.

I høringsnotatet vises det til at det er et vilkår for å få pleiepenger at pleiebehovet ikke er varig. Vi mener at dette bør utdypes noe nærmere, herunder hva som ligger i varighetsbegrepet. Det framstår som litt uklart hvorfor dette bringes inn i diskusjonen om betydningen av permisjons-/ fraværslengden for arbeidstakeren.

Med hensyn til at permisjonsretten ikke vil sikre arbeidstakeren tilknytning til arbeidslivet dersom permisjonen blir for lang, vil en lang permisjonstid kunne kompenseres med at permisjonen kun er fra en del av stillingen, dersom dette er en aktuell løsning for arbeidstakeren med hensyn til vedkommendes omsorgssituasjon.

Punkt 4 – Utvidelse av rett til pleiepenger ved hjemmepleie av nære pårørende i terminalfasen fra 20 til 60 dager

Samtykke kan være viktig for å forebygge mishandling av hjelpeløse, herunder at omsorgsyteren tar den pårørendes medikamenter. Arbeids- og velferdsdirektoratet stiller spørsmål om det bør være et formelt krav til samtykke fra den som skal pleies i folketrygdloven. Et samtykke bør kunne trekkes tilbake.

..... ARBEIDS- OG VELFERDS DIREKTORATET. ....

Vi mener at det bør være en forutsetning for å yte pleiepenger at den pleietrengende har samtykket i at pleien skal gis av den som søker om pleiepenger. Vi viser her blant annet til at ikke alle ønsker å bli pleiet av sine pårørende, og at det kan være ulike årsaker til dette.

Som det pekes på i høringsnotatet, har kommunene plikt til å yte praktisk bistand og pleie til personer som trenger det. Hjelpebehovet og kommunenes policy avgjør i stor grad hjelpeform, det vil si om praktisk bistand og pleie skal gis i eller utenfor institusjon. Kommunen har plikt til å rådføre seg med klienten etter § 8-4 i lov om sosiale tjenester når det gjelder utformningen av tjenestetilbudet. Det vil være naturlig at kommunen da sikrer at det foreligger samtykke fra den hjelpetrengende til at praktisk bistand og/eller pleie alternativt skal gis av pårørende.

Punkt 5.4 – Utkast til lovendring § 6-5

Arbeids- og velferdsdirektoratet foreslår at utkastet til tekst endres til:

”Foreldre med ansvar for tilsyn og pleie av barn som har mottatt forhøyet hjelpestønad med høyeste sats i minst tre år, *gis* rett til *hjelpestønad etter samme sats* i inntil tre måneder etter at behovet for tilsyn og pleie har opphørt, fordi barnet dør.”

I og med at hjelpestønad ytes til barnet, og ikke til dets forelder, blir det ikke riktig å skrive:

”Foreldre...har rett til fortsatt ytelse...” slik lovtekstforslaget lyder.

For øvrig vil Arbeids- og velferdsdirektoratet vil bemerke at når det gjelder hjelpestønad så vil den samme argumentasjon vil kunne gjelde personer som har hatt sats 3 i minst 3 år etter § 6-5. Forhøyet hjelpestønad gis der behovet for særskilt tilsyn og pleie er varig. Også personer med sats 3 vil ha dekket et svært omfattende pleiebehov over en lengre periode og således stå i fare for å være uten inntekt og samtidig uten aktuell tilknytning til arbeidslivet.

Vi støtter forslaget om utvide retten til pleiepenger til også å omfatte 20 % pleiepenger i kombinasjon med arbeid og inntekt. Utvidelsen vil tilrettelegge for en større fleksibilitet og støtte opp under overgang til arbeid. Dette gjelder særlig der behovet for pleie varierer noe over tid og der flere omsorgspersoner deler ansvaret.

Pleiepenger kan gis til flere omsorgspersoner. Barnets situasjon kan svinge mellom gode og dårlige perioder. I dårlige perioder kan flere omsorgspersoner ha pleiepenger samtidig. I andre perioder kan omsorgspersonene til barnet veksle mellom hvem som har pleieansvaret og hvem som er noe i arbeid. Tilbakefall kan endre situasjonen brått.

Endringen vil også innebære en harmonisering av reglene for pleiepenger og reglene for sykepenger på dette punktet, noe som fører til bedre sammenheng i regelverket.

Punkt 6.1 – Gjeldende rett

Sjette avsnitt 3. setning: ”viktige velferdsgrunner” skal vel være *vektige* velferdsgrunner jf. arbeidsmiljølovens § 10-2.

Punkt 6.2 – Departementets vurdering av retten til permisjon

Formål:

Vi viser til høringsnotatet side 18, femte avsnitt, 2. setning: "Det kan dreie seg om varig pleiebehov hvor etablert pleie uteblir ved et enkelttilfelle og skaper akutt behov for bistand". Tilsvarende bør også gjelde i tilfeller der det er inntruffet et varig pleiebehov, men det er ventetid på en varig løsning fra det offentlige hjelpeapparatet. Det bør da være permisjonsmulighet i ventetiden. Det bør på denne bakgrunn også være mulighet for lenger permisjonsperiode enn 10 dager, ved konkret legitimt behov. Dette må imidlertid ikke få bli en "sovepute" for det offentlige hjelpeapparatet.

Det vises til høringsnotatets side 19, første avsnitt, hvor det er presisert at innkjøp og husarbeide ikke er ment å dekkes av permisjonsmuligheten. Vi mener at det bør sies klarere at dette begrunner seg i at disse gjøremålene vil/ bør omsorgsgiveren kunne planlegge inn slik at det kan gjøres utenom arbeidstid.

Krav til dokumentasjon av behovet

Da det kan være vanskelig, eller i noen tilfeller umulig, å dokumentere fravær pga omsorg for nærstående over 18 år, i forkant av fraværet mener Arbeids- og velferdsdirektoratet at det må godtas at dokumentasjonen fremlegges i ettertid, innen rimelig tid. Hva som vil være tilstrekkelig dokumentasjon vil variere ut fra det konkrete tilfellet, men som regel vil det være en erklæring fra lege- eller annet helsepersonell som bekrefter den pleie- og omsorgstrengendes tilstand/ behov i det konkrete tilfellet. En erklæring om hvorvidt permisjonen var nødvendig synes for unødvendig byråkratisk, og vil bety en ekstra arbeidsbyrde for etatens saksbehandlere. Det bør også tillates at den endelige vurderingen av om det er nødvendig med permisjon gjøres av arbeidstakeren som kjenner omsorgsbehovet og forholdene best. Da er det tilstrekkelig at lege- og helsepersonell bekrefter de objektive helseforholdene som ligger til grunn for omsorgsbehovet. Vi er således enige med departementet; det er tilstrekkelig med dokumentasjon som sannsynliggjør omsorgstilfellet. Her bør det imidlertid i forarbeidet presiseres at det er tale om en sannsynlighetsovervekt.

Personkrets

Departementet har benyttet både begrepene nærstående og nære pårørende, der nærstående etter en naturlig ordforståelse favner om flere persongrupper enn nære pårørende. Det foreslås at for permisjonsbestemmelsen skal personkretsen være ektefelle, partner, samboer, foreldre og voksne funksjonshemmede barn. Det bør belyses om ikke også svigerforeldre og søsken bør omfattes.

Retten til permisjon knyttes til omsorgsyter

Det vises til urimelig forskjell mellom de som har flere omsorgsytere og de som har få. Imidlertid bør det være slik at når flere av de som har flere omsorgsytere får privat omsorg, blir det frigitt kapasitet for det offentlige til å ta vare på de som ikke har private eller få private omsorgsytere.

Det er presisert at det normalt ikke vil være aktuelt at flere tar ut permisjon samtidig for samme omsorgstilfelle. Siden det står normalt antar vi at et tilfelle der den omsorgstrengende må løftes for å komme seg på toalettet etc. vil kunne få to private omsorgsytere, dvs. to omsorgsytere som tar ut permisjon samtidig. Dersom man ønsker at det offentlige skal avlastes er det en forutsetning at to omsorgsytere i slike tilfeller kan ta ut permisjon for samme omsorgstilfelle.

Punkt 6.3 – Departementets vurdering av spørsmålet om eventuell rett til kompensasjon

Arbeids- og velferdsdirektoratet mener at permisjonsløsningen har noen uheldige sider. Uten kompensasjon for tap av lønn vil det kun være de som ser seg økonomisk i stand til det som kan ta omsorg for sine nære. En mulighet er å gjøre permisjonsordningen behovsprøvd, slik at majoriteten må dekke tapet selv, mens de som uten kompensasjon ikke ville kunne klare økonomisk (pga lav inntekt) å ta permisjon, likevel vil kunne gjøre det.

Punkt 6.4 – Økonomiske og administrative konsekvenser

Dersom permisjonsordningen gjennomføres uten kompensasjon for tapt lønnsinntekt vil det skapes en terskelvirkning/ vil man beholde dagens terskelvirkning opp mot sykepengeordningen. Så fremt det er mulig for omsorgsyteren å få det til, vil det være fristende å sykmelde seg istedenfor å ta ut permisjon, for å få inntektstapet dekket. I tillegg til egenmeldingsdagene på tre etter arbeidsmiljøloven og åtte for IA-bedrifter, kommer at den første perioden av en sykmelding er gjerne ikke legene like strenge på sykdomsvilkåret, som når sykdomstilfellet varer over noe mer tid.

Punkt 6.5 – Utkast til lovendring

Arbeids- og velferdsdirektoratet foreslår at utkastet til tekst i § 12-10 endres til:
” Arbeidstaker som er borte fra arbeidet på grunn av utøvelse av... 10 dager hvert kalenderår. Retten til permisjon gjelder fra året etter kalenderåret omsorgsyters barn fyller 18 år.”

Vi antar at departementet har satt grensen nedad til ”etter kalenderåret... fyller 18 år”, fordi omsorgspenger til kronisk sykt eller funksjonshemmet barn gjelder tom det året barnet fyller 18 år. Imidlertid blir det en dårlig begrunnet forskjellsbehandling i året barnet fyller 18 år overfor de barna som ikke er kronisk syke eller funksjonshemmede. Det vil kunne oppstå tilfeller som er like godt pleie- og omsorgsmessig begrunnet i tiden fra fylte 18 år for den som ikke er kronisk syk eller funksjonshemmet.

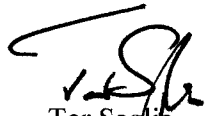
Vi foreslår derfor at de 10 dagene med permisjon det året barnet fyller 18 år fordeles forholdsmessig, slik at forelderen etc. til et barn som er født i januar får 10 dager, mens den som er født i februar får 10 dager: 12 mnd x 11, den som er født i mars får x10 osv. For å gjøre dette enklere kan permisjonsdagene økes til 12 dager.

Det stilles også spørsmål ved om ikke tomrommet for foreldre til barn fra 12 år og opp til 18 år bør tettes, i det minste med en permisjonsrett uten rett til kompensasjon for tapt lønnsinntekt.

Vi viser til at det stilles krav til dokumentasjon ved permisjon inntil 10 dager for å kunne ta seg av nære familiemedlemmer. Det kan synes tungvint å kreve legeerklæring for hvert enkelt tilfelle. Arbeids- og velferdsdirektoratet mener at faren for misbruk av retten til permisjon er lite aktuell. Arbeidstaker vil tape penger på å være hjemme da det ytes ikke kompensasjon. Det skulle da være tilstrekkelig, som ved omsorgspenger, at man kan kreve dokumentasjon fra lege fra og med 4. dag. Administrativt vil det være enklere å administrere ordninger der kravene til dokumentasjon for

pleiepenger og omsorgspenger er harmonisert. En slik ordning vil også være mer i harmoni med alminnelige sykepengeregler.

Vennlig hilsen

Tor Saglie
Arbeids- og velferdsdirektør

Hilde Olsen
Direktør, Pensjon og ytelser